EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 20.1.2025.
COM(2025) 8 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par cilvēku tirdzniecības apkarošanā gūtajām sekmēm Eiropas Savienībā (piektais ziņojums)

{SWD(2025) 4 final}

1. IEVADS

Cilvēku tirdzniecība ir noziegums, kas grauj cilvēku dzīvi, liedzot viņiem cieņu, brīvību un pamattiesības. Saskaņā ar Eiropola sniegto informāciju cilvēku tirdzniecība ir galvenā vai viena no galvenajām darbībām 55 no bīstamākajiem noziedzīgajiem tīkliem[1]. Turklāt 2024. gada globālajā ziņojumā par cilvēku tirdzniecību[2] tika atklāts, ka 74 % cilvēku tirgotāju darbojas kā grupas un tīkli, starp kuriem pastāv zināmas lietišķa rakstura noziedzīgas saiknes, vai kā strukturētas noziedzīgas organizācijas, uzsverot organizētu noziedzīgu grupējumu dominējošo lomu cilvēku tirdzniecības darbībās. Cilvēku tirdzniecība bieži vien ir saistīta arī ar citiem noziegumiem, piemēram, narkotiku tirdzniecību, migrantu kontrabandu, organizēto noziedzību īpašuma jomā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un dokumentu viltošanu.

Turklāt cilvēku tirdzniecība ir otrs izplatītākais nelikumīgas ekonomiskās darbības veids pasaulē[3]. Tiek lēsts, ka visā pasaulē piespiedu darbs cilvēku tirgotājiem ik gadu dod peļņu 236 miljardu USD apmērā, t. i., gandrīz 10 000 USD lielu peļņu uz vienu cietušo. Cietušo ekspluatācija Eiropā un Centrālāzijā ir visienesīgākā, un tur peļņa uz vienu cietušo gadā sasniedz 20 000 USD[4]. Lai gan **peļņa ir liela** un kopš 2014. gada ir palielinājusies par 37 %, **riski vainīgajiem joprojām ir mazi**.

Būtiska problēma, kas radās Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās vēl vairāk saasinājās, ir **cilvēku tirdzniecības aktivizēšanās digitālajā vidē**. Joprojām ir sarežģīti **atklāt un nosūtīt cietušos** palīdzības un atbalsta saņemšanai.

ES tiesiskais regulējums cilvēku tirdzniecības jomā ir balstīts uz **Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu**[5], kas tika **grozīta ar Direktīvu (ES) 2024/1712**[6] un kuras grozījumi stājās spēkā **2024. gada 14. jūlijā** ("grozītā direktīva"). Ar grozījumiem tiek ieviesti stingrāki noteikumi cilvēku tirdzniecības apkarošanai un paredzēti pastiprināti instrumenti publiskajām iestādēm cilvēku tirdzniecības nodarījumu izmeklēšanai un kriminālvajāšanai par tiem. Grozījumos tiek uzskaitīti jauni ekspluatācijas veidi, un ar tiem seksuālu izmantošanu tiešsaistē padara par atbildību pastiprinošu apstākli. Grozītā direktīva arī nodrošina labāku atbalstu cietušajiem un ir viena no galvenajām darbībām, kas paredzētas **ES Stratēģijā cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā**[7] ("stratēģija"), kas ietver visaptverošu pieeju, kuras pamatā ir četri pīlāri[8].

Saskaņā ar direktīvas 20. pantu ar ES koordinatora cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā (ES *ATC*) atbalstu Komisija reizi divos gados ziņo par cilvēku tirdzniecības apkarošanā

---

[1] Decoding the EU's most threatening criminal networks | Europol (europa.eu).

[2] 2024. gada globālais ziņojums par cilvēku tirdzniecību

[3] Plašāku informāciju sk. vietnē The Global Organized Crime Index 2023 | Global Initiative.

[4] Plašāku informāciju sk. vietnē Profits and poverty: The economics of forced labour | International Labour Organization (ilo.org).

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību (OV L 101, 15.4.2011., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj)

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1712 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko groza Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību (OV L, 2024/1712, 24.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj).

[7] ES stratēģija cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā.

[8] i) pieprasījuma, kas veicina cilvēku tirdzniecību, samazināšana, ii) cilvēku tirgotāju darbības modeļa likvidēšana, iii) aizsardzība un iespēju nodrošināšana cietušajiem un iv) starptautiskās sadarbības veicināšana.

panākto progresu. Šā ziņojuma pamatā ir dalībvalstu informācija, ko tās sniegušas ar ES valstu koordinatoru un referentu tīkla, neatkarīgu struktūru, ES aģentūru[9], pret cilvēku tirdzniecību vērstās ES pilsoniskās sabiedrības platformas dalībnieku starpniecību, kā arī citi ES aģentūru, ES iestāžu un starptautisko organizāciju dokumenti.

Ziņojumā i) ir identificētas galvenās tendences, ii) aprakstīti galvenie pasākumi cilvēku tirdzniecības apkarošanai laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam un iii) sniegta statistikas analīze par laikposmu no 2021. līdz 2022. gadam, kas ir iekļauta dienestu darba dokumentā[10]. Ziņojumā izmantotos datus *Eurostat* apkopoja no visām dalībvalstīm ar valsts statistikas iestāžu starpniecību, un tie ir pieejami *Eurostat* datubāzē sadaļā "Noziedzība un krimināltiesības"[11].

2. TENDENCES CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS JOMĀ ES

2.1. Upuri (dzimums, vecums, pilsonība)

Pārskata periodā no 2021. līdz 2022. gadam[12] ES tika reģistrēti **17 248 cilvēku tirdzniecības upuri**. Tas ir **pieaugums par 20,5 %** salīdzinājumā ar 2019.–2020. gada periodu (14 311)[13]. 2022. gadā vien reģistrēto upuru skaits bija 10 093, kas ir par 41 % vairāk nekā 2021. gadā (7155) un lielākais skaits kopš 2013. gada. Tas, visticamāk, bija saistīts ar vispārējās informētības palielināšanos par cilvēku tirdzniecību. Saskaņotie daudzaģentūru centieni dalībvalstīs aizsargāt cilvēkus, kas bēg no militārās agresijas pret Ukrainu, radīja negaidītu pozitīvu ietekmi uz dažādu tautību cilvēku, kas kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem, atklāšanu.

Gluži tāpat kā iepriekšējos gados **faktiskais upuru skaits, visticamāk, ir ievērojami lielāks**, nekā liecina ziņotie dati, jo statistika aptver tikai tos upurus, kuri kļuvuši zināmi kādai no reģistrācijas iestādēm, un daudzi upuri joprojām nav identificēti.

Cilvēku tirdzniecība joprojām ir noziegums ar **izteiktu dzimumu dimensiju**. 2021.–2022. gadā 65 % no visiem upuriem ES bija sievietes un meitenes[14]. Absolūti lielākā daļa seksuālās izmantošanas upuru ir sieviešu dzimuma (92 %). 68 % upuru ir sievietes un 24 % – meitenes. Vīrieši ir lielākā daļa no upuriem, kuri tiek tirgoti darbaspēka ekspluatācijas nolūkā (70 %).

46 % reģistrēto upuru bija ES pilsoņi, bet 54 % – trešo valstu valstspiederīgie. Tas atšķiras no 2019.–2020. gada, kad lielākā daļa reģistrēto upuru (55 %) bija ES pilsoņi. Vērtējot cilvēku tirdzniecības upuru skaitu dalījumā pēc ES valsts pilsonības, upuru vidū

[9] Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (*EIGE*), ES Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (*eu-LISA*), ES Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*), ES Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols), ES Pamattiesību aģentūra (*FRA*), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*), ES Patvēruma aģentūra (*EUAA*), Eiropas Darba iestāde (EDI).

[10] SWD(2025)4.

[11] Kopš 2021. gada *Eurostat* vāc datus katru gadu.

[12] Piezīme. Skaitļi ir koriģēti, lai atspoguļotu tikai zināmās vērtības datu kopā, izslēdzot aplēses vai nezināmas vērtības. Šī korekcija nodrošina sniegto datu precizitāti un ticamību. Jebkādas neatbilstības starp iepriekšējiem ziņojumiem un pašreizējiem skaitļiem ir saistītas ar šo precizēšanas procesu.

[13] 2022. gadā tika reģistrēts 25 % atklāto cietušo skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2019. gadu pasaules līmenī.

[14] Tāda pati tendence vērojama visā pasaulē – sievietes un meitenes veido lielāko daļu cilvēku tirdzniecības upuru, proti, 61 % no 2022. gadā konstatētajiem cietušajiem.

visvairāk bija Rumānijas, Francijas, Ungārijas, Bulgārijas un Vācijas pilsoņu. Trešo valstu pilsoņu vidū visvairāk upuru bija no Nigērijas, Ukrainas, Marokas, Kolumbijas un Ķīnas. 34 % no visiem upuriem bija tās valsts pilsoņi, kurā viņi tika reģistrēti (iekšējā cilvēku tirdzniecība). Gandrīz visi upuri Bulgārijā, Rumānijā, Ungārijā, Slovākijā un Latvijā bija šo valstu pilsoņi.

2.2. Cilvēku tirdzniecība seksuālas izmantošanas nolūkā

Cilvēku tirdzniecība **seksuālas izmantošanas** nolūkā 2021.–2022. gadā joprojām bija **visizplatītākais ekspluatācijas veids** ES (49 % upuru), kaut arī bija vērojams neliels samazinājums (no 51 %).

Visizplatītākā metode jaunu sieviešu un meiteņu vervēšanai seksuālai izmantošanai joprojām bija "pielūdzēju metode"[15]. Cilvēku tirgotāji bieži vien iesaistās romantiskās attiecībās tiešsaistē, rada emocionālu atkarību un ievilina upurus seksuālas izmantošanas jomā. Lielākā daļa dalībvalstu un Eiropols apstiprināja sociālo mediju, jo īpaši iepazīšanās lietotņu, eskorta vietņu un pieaugušajiem paredzētu tīmekļa vietņu, dominējošo lomu vervēšanā seksuālai izmantošanai.

Upuri tiek vervēti arī no trešām valstīm šķietami darba nolūkā, un pēc ierašanās viņi ir spiesti nodarboties ar prostitūciju. Piemēram, Ķīnas sieviešu tirdzniecība seksuālai izmantošanai tika organizēta, izmantojot decentralizētus zvanu centrus, kas darbojās dažās ES valstīs un Ķīnā. Zvanu centri darbojas kā centri upuru tiešsaistes reklāmas pārvaldībai dažādās valstīs, nosakot tikšanās laikus un seksuālo pakalpojumu cenas un pārskaitot naudu tiem dalībniekiem, kuri ir atbildīgi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju[16].

Lielākā skaitā dalībvalstu[17] nekā iepriekšējā pārskata periodā tika ziņots par seksuālas izmantošanas nolūkā tirgoto Latīņamerikas sieviešu un transpersonu skaita pieaugumu. Saskaņā ar Eiropola datiem upuri no Latīņamerikas ieceļo ES dažādās ieceļošanas vietās, dažkārt izmantojot vīzu režīma liberalizācijas priekšrocības, un pēc tam tiek pārvietoti tālāk uz vietām, kur notiek izmantošana. Piemēram, Polijā 2022. gada statistika liecina, ka identificēto cilvēku tirdzniecības upuru skaits no Latīņamerikas salīdzinājumā ar 2021. gadu ir palielinājies par 476 % (galvenokārt no Kolumbijas, Gvatemalas, Venecuēlas, Meksikas un Peru). Daudzās dalībvalstīs parādās arī Subsahāras izcelsmes seksuālās izmantošanas upuri, piemēram, no Nigērijas, Kongo Demokrātiskās Republikas, Kamerūnas, Somālijas, Kotdivuāras un Kenijas[18].

2.3. Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā

Cilvēku tirdzniecība **darbaspēka ekspluatācijas** nolūkā 2021.–2022. gada periodā bija **otrs izplatītākais** cilvēku tirdzniecības veids ES (37 % upuru). Tā ir izplatītākais ekspluatācijas veids četrās dalībvalstīs[19]. Darbaspēka ekspluatācijas upuru skaits 2021.–2022. gadā (5940) **pieauga par 51 %** salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu (3940)[20]. 2022. gadā seksuālās izmantošanas un darbaspēka ekspluatācijas upuru īpatsvars bija

[15] Ungārija, Vācija, Beļģija, Austrija, Grieķija, Bulgārija, *Eurojust*, Eiropols, *EMPACT*.
[16] Plašāku informāciju sk. vietnē First forensic sprint at Europol to speed up human trafficking investigations | Europol (europa.eu).
[17] Igaunija, Beļģija, Francija, Grieķija, Īrija, Nīderlande, Portugāle, Polija, Malta, Spānija un Eiropols.
[18] Austrija, Grieķija, Īrija, Latvija, Itālija, Portugāle, Zviedrija, Malta, Dānija.
[19] Beļģija, Latvija, Luksemburga un Portugāle.
[20] Pasaules līmenī cilvēku tirdzniecības upuru skaits piespiedu darba nolūkā no 2019. līdz 2022. gadam pieauga par 47 %.

vienāds (41 %). Lielākā daļa upuru (70 %) ir vīrieši. Salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu 2021.–2022. gadā ES tika reģistrēts gandrīz vienāds cietušo īpatsvars dalījumā pa upuriem no ES (46 %) un no trešām valstīm (54 %)[21].

Daudzas dalībvalstis un Eiropols uzsvēra, ka vervēšana notiek tiešsaistē, izmantojot krāpnieciskus darba sludinājumus. Vācija novēroja, ka "pielūdzēju metodi" izmanto arī upuru vervēšanai darbaspēka ekspluatācijas nolūkā.

Augsta ekspluatācijas riska nozares ietver būvniecību, lauksaimniecību, mežsaimniecību, pārtikas pārstrādi, montāžas līnijas, viesmīlību, mazumtirdzniecību, automazgātavu, skaistumkopšanas un tīrīšanas, transporta un uzkopšanas pakalpojumus[22]. Jaunas nozares ir, piemēram, aprūpe mājās un paku piegāde. Futbola nozare ir kļuvusi par īpašu ekspluatācijas jomu Portugālē un Beļģijā[23]. Jaunie futbola spēlētāji tika ievilināti, solot viņiem līgumu, izaugsmes iespējas un perspektīvas turpmākajā karjerā futbolā. Viņi saņēma ļoti mazu algu vai vispār nesaņēma algu, bija spiesti strādāt, dzīvot nedrošos apstākļos, viņiem atņēma pases un viņiem nebija atļauts pamest telpas[24].

Būvniecības, pārtikas pārstrādes un transporta nozarēs darbojas lieli un vidēji uzņēmumi un ekspluatācija var novest pie ievērojama upuru skaita, turpretī skaistumkopšanas, viesmīlības un automašīnu mazgāšanas pakalpojumus bieži nodrošina mazie uzņēmumi, mikrouzņēmumi un ģimenes uzņēmumi, kuros upuru skaits ir mazāks. Lielais upuru skaits pārskata periodā bija saistīts arī ar dažām augsta līmeņa izmeklēšanām, kuru rezultātā tika konstatēts ievērojams skaits potenciālo upuru, galvenokārt Beļģijā daudznacionāla ķīmijas uzņēmuma būvlaukumā[25] un Vācijā dzērienu loģistikas nozarē, kur tika izglābti 555 potenciālie upuri[26].

Upuru valstspiederība un profils lielā mērā ir atkarīgs no ekspluatācijas nozares. Vīriešu dzimuma darba ņēmēji no Āzijas[27], Ziemeļāfrikas[28] un Austrumeiropas[29] parasti tiek nodarbināti būvlaukumos un lauksaimniecībā, savukārt austrumeiropieši (no Baltkrievijas, Ukrainas, Polijas) ir nodarbināti transporta nozarē. Sievietes no Vjetnamas un Taizemes tiek ekspluatētas skaistumkopšanas un nagu salonos, savukārt sievietes no Indijas un dažām Āfrikas valstīm cieš no ekspluatācijas aprūpes mājās nozarē. Bērnu darbs ES ir tipisks ģimenē vai ģimenes uzņēmumos. Bērnus ekspluatē viesmīlības, lauksaimniecības, būvniecības un uzkopšanas pakalpojumu nozarēs. Daudzi bērni veic arī savu veco vai slimo ģimenes locekļu aprūpi mājās[30].

Dalībvalstis norādīja uz sezonas darbinieku īpašo neaizsargātību[31]. Upuri tiek aizvesti uz attāliem lauksaimniecības objektiem, kur viņi dzīvo un strādā, maksājot par mājokli, kas vairumā gadījumu ir nedrošs un pārpildīts. Viņi ir pilnībā atkarīgi ekonomisko resursu

[21] 5 % reģistrēto cilvēku tirdzniecības upuru pilsonība tika ziņota kā "cita".
[22] Eiropols.
[23] Operācija "El Dourado" Portugālē un *Corr. Bruxelles francophone, 4 novembre 2019, 69ème ch. (par défaut et appel). Voy. Myria, Rapport annuel Traite et trafic des êtres humains 2020, Derrière des portes closes, pp. 90-91 et le site internet de Myria (jurisprudence), Bruxelles, 27 juin 2022, 11ème ch.*
[24] Lai samazinātu cilvēku tirdzniecību, *FIFA* 2022. gadā reformēja spēlētāju pārejas sistēmu, kas ietver tādas elektroniskas pases izdošanu, kurā norādīta spēlētāja reģistrācijas vēsture no divpadsmit gadu vecuma.
[25] Rapport annuel d'évaluation 2023 | Traite et trafic des êtres humains (myria.be).
[26] BKA - Bundeslagebilder Menschenhandel - Bundeslagebild Menschenhandel und Ausbeutung 2022.
[27] Bangladeša, Pakistāna, Turcija, Nepāla.
[28] Maroka.
[29] Ukraina, Ungārija, Bulgārija.
[30] Kinderarbeit - Fakten und Forderungen | terre des hommes (tdh.de).
[31] Austrija, Somija, Īrija, Portugāle, Zviedrija un Eiropols.

trūkuma un valodas prasmju trūkuma dēļ. Objektu ierobežotā pieejamība un nošķirtība apgrūtina darba inspekciju veikšanu un upuru atklāšanu[32].

Ekspluatācija nav atkarīga no uzņēmumu lieluma, peļņas un organizācijas. Izmeklēšanas ir pierādījušas, ka cilvēku tirgotāji darbojas, izmantojot ļoti sarežģītas uzņēmējdarbības struktūras un specializāciju, organizējot vervēšanu, ceļošanu un izmitināšanu, izmantojot simtiem cilvēku, kuru identifikācijas dokumenti liecina, ka viņi ir teju no visiem kontinentiem. Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā bieži ir saistīta ar citiem noziegumiem, piemēram, krāpšanu nodokļu un sociālā nodrošinājuma jomā, dokumentu viltošanu, nopietniem nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma tiesību aktu pārkāpumiem. Organizētās noziedzības tīkli arī izmanto fiziskus vai psiholoģiskus draudus, lai kontrolētu cietušos, apvienojumā ar identifikācijas dokumentu un tālruņu atņemšanu. Lielākā daļa upuru nerunā uzņēmējas valsts valodā, viņi nelabprāt sadarbojas ar iestādēm un ne vienmēr sevi identificē kā cietušos. Ekspluatētāji bieži vien piespiež upurus atvērt bankas kontus, kurus ekspluatētāji kontrolē, lai piekļūtu cietušo algām un finansēm[33].

2.4. Cilvēku tirdzniecība citiem ekspluatācijas veidiem

Pārskata periodā **14 %** no visiem upuriem cieta no citiem cilvēku tirdzniecības veidiem, kas nav saistīti ar seksuālu izmantošanu un darbaspēka ekspluatāciju[34]. Šādi ekspluatācijas veidi ietver piespiedu noziedzīgas darbības, piespiedu ubagošanu, orgānu nelikumīgu izņemšanu un "citus" veidus.

Lai gan laikposmā no 2021. līdz 2022. gadam **piespiedu noziedzībā** tika iesaistīti tikai 3 % no visiem reģistrētajiem upuriem ES, dažas dalībvalstis[35] ziņoja par šādā veidā ekspluatēto upuru skaita pieaugumu. Piespiedu noziedzība bieži ir saistīta ar zādzībām, sīkiem noziegumiem, kabatzādzībām, veikalu apzagšanu un narkotiku pārdošanu. Dalībvalstis arī ziņoja par aizvien pieaugošo krāpšanu tiešsaistē, kas veikta piespiedu noziedzības rezultātā, un par krāpšanu sociālā nodrošinājuma jomā[36]. Tās arī ziņoja, ka ir saasinājusies bērnu ekspluatācija, ko veic noziedzīgas grupas, liekot viņiem nodarboties ar kabatzādzībām, laupīšanām un kalpot par narkotiku kurjeriem[37]. Noziedzīgas grupas izmanto jaunus neaizsargātus zēnus (galvenokārt migrantu izcelsmes), liekot viņiem kalpot par narkotiku kurjeriem, strādāt marihuānas audzētavās, veikt laupīšanas vai pat apšaudes un citas vardarbīgas darbības. 2023. gada oktobrī Eiropols palīdzēja Serbijas policijai likvidēt noziedznieku tīklu, kas iesaistīts bērnu tirdzniecībā piespiedu laulības, piespiedu ubagošanas un piespiedu noziedzības nolūkiem. Noziedznieki un cietušie bija radinieki vecumā no 5 līdz 17 gadiem. Izmeklēšanā bija iesaistīta Austrija, Francija un Vācija[38].

Piespiedu ubagošana (2 %) kā ekspluatācijas veids joprojām ir sastopama vairākās dalībvalstīs. Portugālē tā bija trešais izplatītākais ekspluatācijas veids. Upuru vidū galvenokārt bija nepilngadīgi Rumānijas, Bulgārijas, Slovākijas un Ungārijas valstspiederīgie, arī romu etniskajām grupām piederīgas personas.

---

[32] Somija, Zviedrija un Portugāle – 2022. gada drošības ziņojums.
[33] Eiropols.
[34] 2019.–2020. gadā 11 % gadījumu cilvēku tirdzniecība ES notika citu ekspluatācijas veidu nolūkā.
[35] Piemēram, Beļģija, Horvātija, Kipra, Latvija, Spānija.
[36] Īrija un Slovēnija.
[37] Piemēram, Igaunija, Francija.
[38] Plašāku informāciju sk. vietnē Human trafficking ring exploiting children halted in Serbia | Europol (europa.eu).

Vairākas dalībvalstis[39] ziņoja par cilvēku tirdzniecības gadījumiem **piespiedu un fiktīvu laulību** nolūkiem, kas skar etniskās minoritātes, piemēram, romus un migrantu izcelsmes bērnus (galvenokārt meitenes). Piespiedu laulības bieži vien ir saistītas arī ar dažādiem ekspluatācijas veidiem, piemēram, seksuālu izmantošanu, darbaspēka ekspluatāciju vai piespiedu ubagošanu[40].

Jauns cilvēku tirdzniecības veids ir **surogācija izmantošanas nolūkā** jeb bērna iznēsāšana, ko veic surogātmāte un kas notiek izmantošanas nolūkā. Noziedznieki izmanto neaizsargātas sievietes kā surogātmātes. Starpnieki (piemēram, reproduktīvās klīnikas) iesaistās organizētā pārrobežu noziedzībā, lai gūtu ļoti lielu peļņu. Grieķijas policija likvidēja organizētu noziedzīgu grupu, kas izmantoja sievietes no Austrumeiropas valstīm[41], lai no viņām iegūtu olšūnas un viņas izmantotu kā surogātmātes.

Bulgārija, Grieķija un Slovākija ziņoja par aizdomām par cilvēku tirdzniecību **orgānu izņemšanas** nolūkā, kas ietvēra arī šūnu, audu un asiņu izņemšanu orgānu tirdzniecības nolūkā. Turklāt Grieķija ar mākslīgo apaugļošanu saistīto olšūnu izņemšanu uzskatīja par orgānu izņemšanu. Šis ekspluatācijas veids veidoja mazāk nekā 1 % no reģistrētajiem gadījumiem ES 2021.–2022. gadā.

2.5. Bērnu tirdzniecība

Bērnu tirdzniecība ir strauji augošs un daudzšķautņains cilvēku tirdzniecības veids, un tā ir smags cilvēku ekspluatācijas, vardarbības pret bērniem, sliktas izturēšanās pret bērniem un bērnu tiesību pārkāpumu veids. 2021.–2022. gadā 81 % cietušo bērnu bija ES pilsoņi (2401 bērns), un 88 % no viņiem (2120 bērni) tika ekspluatēti savā dalībvalstī. Cietušie bērni bija gandrīz piektā daļa no visiem reģistrētajiem cietušajiem ES (19 %). Cietušo bērnu īpatsvars 2021.–2022. gadā samazinājās par 3 % salīdzinājumā ar īpatsvaru 2019.–2020. gadā[42]. Dažas dalībvalstis ziņo par ļoti mazu cietušo bērnu skaitu[43]. Reģistrēto cietušo bērnu skaita samazināšanās tendence var būt saistīta ar seksuālas izmantošanas tiešsaistē pieaugumu, jo daudzi cietušie netiek atklāti. Dažās dalībvalstīs cietušie bērni netiek reģistrēti kā cilvēku tirdzniecības upuri, lai sniegtu viņiem visaptverošāku atbalstu, kas pieejams bērniem. Tāpēc reālais to bērnu skaits, kas cietuši no ekspluatācijas, joprojām nav zināms, un ziņotais skaits varētu būt mazāks nekā realitātē. Upuri parasti ir no nelabvēlīgas sociālās un ģimenes vides. Viņi cieš no zema pašnovērtējuma, psiholoģiskām problēmām, bieži vien ir izmēģinājuši narkotikas un saskaras ar īstermiņa un ilgtermiņa fiziskām, garīgām, psiholoģiskām un citām nopietnām attīstības problēmām. Bērni aprūpes iestādēs ir īpaši neaizsargāti pret cilvēku tirdzniecību.

Bērni ES tiek tirgoti **visu veidu ekspluatācijai**, galvenokārt seksuālai izmantošanai, kā arī piespiedu noziedzībai, piespiedu ubagošanai, piespiedu laulībām un darbaspēka ekspluatācijai[44]. Digitalizācija ir izraisījusi nepilngadīgo personu prostitūcijas, kas noved pie cilvēku tirdzniecības, gadījumu skaita satraucošu pieaugumu. Daudzos gadījumos tie ir mazi bērni, kas ļoti aktīvi darbojas sociālajos tīklos un spēļu vietnēs un tādējādi piesaista cilvēku tirgotāju uzmanību. Covid-19 pandēmijas laikā radās "kabatas naudas"

[39] Slovēnija, Slovākija, Spānija, Horvātija, Latvija, Grieķija un Lietuva.
[40] Grieķija.
[41] Galvenokārt Gruzija un Albānija.
[42] Turpretī pasaules līmenī atklāto cietušo bērnu skaits 2022. gadā palielinājās par 31 % salīdzinājumā ar 2019. gadu.
[43] Beļģija, Spānija, Īrija, Austrija.
[44] Eiropols un *EMPACT OA* 2.8.

izmantošana, kad cilvēku tirgotāji pārliecināja jaunas meitenes tiešsaistē papildināt savu kabatas naudu ar prostitūciju, kas noveda pie seksuālas izmantošanas. Šis noziegumu veids Vācijā izplatījās tik plaši, ka tiesībaizsardzības iestādes tam piešķīra īpašu nosaukumu[45].

Trocadero lieta Francijā ir piemērs, kurā tiesa pirmajā instancē atzina piespiedu noziedzību kā cilvēku tirdzniecības mērķi. Septiņi Alžīrijas kontrabandisti 17 nepavadītiem nepilngadīgajiem radīja narkotiku atkarību un cita veida atkarību un piespieda viņus izdarīt noziegumus, tai skaitā zādzības, slavenajā *Trocadero* laukumā Parīzē[46].

2.6. Cilvēku tirdzniecība migrācijas kontekstā

Pārskata periodā trešo valstu valstspiederīgo īpatsvars palielinājās un viņi veidoja lielāko daļu cilvēku tirdzniecības upuru. 2021.–2022. gadā 46 % reģistrēto upuru bija ES pilsoņi, bet **54 % – trešo valstu pilsoņi**. Tas liecina par izmaiņām salīdzinājumā ar 2019.–2020. gadu, kad lielākā daļa reģistrēto upuru bija ES pilsoņi (55 % bija ES pilsoņi un 45 % – trešo valstu valstspiederīgie).

Trešo valstu upuru vidū valstspiederība un dzimums lielā mērā ir saistīts ar ekspluatācijas veidu. Upuri no Nigērijas, Kamerūnas, Ķīnas un Latīņamerikas galvenokārt ir sievietes un cilvēku tirdzniecība no šīm valstīm notiek seksuālas izmantošanas nolūkā, savukārt upuri no Marokas, Bangladešas, Pakistānas, Filipīnām, Alžīrijas un Indijas galvenokārt ir vīrieši un tiek pakļauti darbaspēka ekspluatācijai.

Tiek ziņots, ka pēdējos gados to migrantu vidū, kas ierodas Kiprā un Dienvidaustrumeiropas valstīs, daudzas sievietes un meitenes no Āfrikas ir tikušas piespiestas nodarboties ar prostitūciju, un to ir pastrādājuši vardarbīgi afrikāņu noziedzīgie grupējumi. Piemēram, sievietes no Nigērijas, Kongo, Kamerūnas un citām Āfrikas valstīm ar studentu vīzām ieradās Kipras valdības nekontrolētajā teritorijā un tika piespiestas nodarboties ar prostitūciju privātos dzīvokļos, bāros un naktsklubos[47]. Tāpat sievietes no Latīņamerikas un Ukrainas likumīgi ierodas Eiropas Savienībā īstermiņa uzturēšanās nolūkā un iesaistās prostitūcijā ar šķietami juridiskiem līgumiem, kas bieži noved pie izmantošanas stingrā uzraudzībā un ar ierobežotām iespējām pamest telpas. Cilvēku tirdzniecības upuri no Ķīnas un Latīņamerikas valstīm galamērķa dalībvalstīs nokļūst ne tikai tieši ar gaisa transportu, bet arī bieži ierodas pa Rietumbalkānu maršrutu[48].

Nepavadīti nepilngadīgie ir īpaši apdraudēti un neaizsargāti pret cilvēku tirgotājiem. Laikposmā no 2018. līdz 2022. gadam Eiropā ieceļojošo nepavadīto nepilngadīgo skaits katru gadu ir ievērojami palielinājies, 2022. gadā sasniedzot 15 928. Ziemeļāfrikas un Afganistānas kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīkli izmanto zēnus no Afganistānas, Marokas, Alžīrijas vai Tunisijas, piespiežot viņus nodarboties ar prostitūciju vai pret viņiem īstenojot seksuālu vardarbību migrācijas maršrutā uz ES. Izmantošana bieži tiek parādīta sociālajos medijos ar mērķi šantažēt viņu ģimenes nolūkā izspiest naudu[49].

3. ES UN DALĪBVALSTU PASĀKUMI CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS APKAROŠANAI

[45] 2022 Bundeslagebild des Menschenhandels (Bundeskriminalamt).
[46] L'Avis sur la traite à des fins de contrainte à commettre tout crime ou délit (A - 2024-2) (cncdh.fr).
[47] *Frontex* informācija.
[48] Eiropola informācija.
[49] *EMPACT* 2.8.

3.1. Visaptveroša pieeja cilvēku tirdzniecības apkarošanai

Pārskata periodā ir ievērojami pavirzījušās uz priekšu, turpinās vai jau ir īstenotas **juridiskās, finanšu, darbības un politikas iniciatīvas**, kas paziņotas četrās ES Stratēģijas cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā jomās. Viena no ES stratēģijas prioritārajām darbībām bija **Direktīvas 2011/36/ES izvērtēšana un pārskatīšana**[50]. Komisija novērsa galvenos trūkumus 2022. gada 19. decembrī iesniegtajā tiesību akta priekšlikumā[51], ko likumdevēji pieņēma 2024. gada 13. jūnijā un kas stājās spēkā 2024. gada 14. jūlijā. Dalībvalstīm jaunie noteikumi būs jātransponē un jāīsteno līdz 2026. gada 15. jūlijam.

Komisija izveidos **cilvēku tirdzniecības apkarošanas centru**, kas darbosies kā jumta platforma, lai atbalstītu dalībvalstis grozītās direktīvas un stratēģijas īstenošanā, izstrādātu pamatnostādnes, apmainītos ar paraugpraksi un stiprinātu sadarbību.

Saskaņā ar grozīto direktīvu **statistikas vākšana un apmaiņa** ar Komisiju (*Eurostat*) kļūst obligāta. Dati ļauj izprast situāciju un nepieciešamās darbības, un tos izmanto, sagatavojot ES un valstu prioritātes, kas atspoguļotas **valstu stratēģijās un rīcības plānos**[52], kā arī **pamatnostādnēs**, **protokolos** un **procedūrās**[53], kuru mērķis ir palīdzēt attiecīgajām ieinteresētajām personām atklāt, identificēt un aizsargāt upurus. Grozītajā direktīvā ir iekļauts arī jauns pienākums dalībvalstīm ik pēc pieciem gadiem pieņemt un īstenot **valsts rīcības plānu cilvēku tirdzniecības apkarošanai**.

Dati tiek izmantoti arī **finanšu resursu** piešķiršanā cilvēku tirdzniecības apkarošanai. Pārskata periodā plānotais finansējums no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (*AMIF*)[54] un Iekšējās drošības fonda (IDF)[55] 2021.–2024. gadā sasniedz aptuveni 25 miljonus EUR[56]. Piemēram, no šiem 25 miljoniem EUR aptuveni 3,8 miljoni EUR IDF līdzekļu tika piešķirti piecām transnacionālām darbībām, kuru mērķis ir likvidēt cilvēku tirgotāju noziedzīgās darbības modeli, stiprinot tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu reakciju pret cilvēku tirdzniecību, jo īpaši attiecībā uz bērniem un darbaspēka ekspluatāciju[57]. Tāpat arī, piemēram, aptuveni 4 miljoni EUR no *AMIF* tika piešķirti sešiem transnacionāliem projektiem, kas saistīti ar palīdzību un atbalstu trešo valstu valstspiederīgajiem, kas cietuši no cilvēku tirdzniecības, un šo personu integrāciju.

No **operatīvā** viedokļa cīņa pret cilvēku tirdzniecību ir pilnībā integrēta Eiropas daudzdisciplīnu platformā pret noziedzības draudiem (*EMPACT*), ar kuru tiek atbalstītas daudznozaru darbības pret desmit noziedzības prioritātēm, ko Padome noteikusi *EMPACT*

---

[50] SWD(2022)427 final.

[51] Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību (COM(2022)732 final).

[52] Rumānija, Francija, Itālija, Grieķija, Slovēnija, Čehija, Nīderlande.

[53] Vācija, Horvātija, Grieķija, Itālija, Lietuva, Luksemburga, Latvija.

[54] *AMIF* Tematiskā mehānisma darba programmas 2021.–2022. gadam un 2023.–2025. gadam ir pieejamas HOME ĢD tīmekļa vietnē: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_en.

[55] IDF Tematiskā mehānisma darba programmas 2021.–2022. gadam un 2023.–2025. gadam ir pieejamas HOME ĢD tīmekļa vietnē: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/internal-security-funds/internal-security-fund-2021-2027_en.

[56] 25 miljoni EUR atbilst plānotajam, bet īstenotā vai piešķirtā summa varētu atšķirties. Šī summa sedz dažādus darbību veidus, t. i., Savienības darbības, konkrētas darbības un iepirkumu.

[57] *AMIF* un IDF finansēto ES dotāciju saraksts ir pieejams ES Finansējuma un iepirkumu portāla sadaļā "ES finansētie projekti" (europa.eu).

cikla kontekstā[58]. Tās mērķis ir sagraut noziedzīgos tīklus, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību visu veidu ekspluatācijas nolūkā. Laikposmā no 2022. līdz 2025. gadam kopumā tiek veiktas 70 operatīvās darbības, ko atbalsta ES aģentūras, lai īstenotu stratēģiskus mērķus, piemēram, kopīgas izmeklēšanas par darbaspēka ekspluatāciju un seksuālu izmantošanu, piespiedu noziedzību, bērnu tirdzniecību, finanšu izmeklēšanas saistībā ar cilvēku tirdzniecību, kā arī operatīvās un stratēģiskās informācijas par cilvēku tirdzniecību vākšanu un apmaiņu.

Eurojust atbalstīja 66 kopējās izmeklēšanas grupas (KIG) cilvēku tirdzniecības lietās[59]. Vairākas dalībvalstis[60] ziņoja par dalību KIG, ko koordinē *Eurojust* sadarbībā gan ar ES dalībvalstīm, gan valstīm, kas nav ES dalībvalstis.

Visbeidzot, cilvēku tirdzniecības apkarošanai ir vajadzīga **vairāku ieinteresēto personu koordinēta pieeja**. Grozītajā direktīvā[61] ir pastiprināta ES koordinatora cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā[62] (ES *ATC*) īstenotā koordinācija ES līmenī, skaidri paredzot koordināciju ar valstu koordinatoriem cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, neatkarīgām struktūrām, ES aģentūrām un attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas šajā jomā.

Koordinācija tiek īstenota arī valstu līmenī. Grozītajā direktīvā ir noteikts, ka **valstu cilvēku tirdzniecības apkarošanas koordinatoru** funkcija ir obligāta, ir pieprasīti pietiekami resursi un aprakstīti uzdevumi[63]. Turklāt dalībvalstis tiek mudinātas izveidot **neatkarīgas valsts struktūras**, kas uzraudzītu cilvēku tirdzniecības apkarošanas darbību īstenošanu un ietekmi. Piemēram, Vācija uzticēja Vācijas Cilvēktiesību institūtam pildīt neatkarīga valsts referenta pienākumus jautājumos par cilvēku tirdzniecību, kā rezultātā valstu referentu skaits ES ir 16[64].

3.2. Cilvēku tirdzniecības novēršana

3.2.1. Noziegumus veicinošā pieprasījuma samazināšana

Pieprasījums veicina neaizsargātu cilvēku visu veidu ekspluatāciju, un cilvēku tirgotāji to izmanto. **Izmaiņas tiesību aktos** vairākās dalībvalstīs noteica kriminālatbildību par seksuālo pakalpojumu vai jebkādu tādu pakalpojumu izmantošanu, ko sniedz cilvēku tirdzniecības upuri[65], savukārt citas dalībvalstis apsprieda šādas kriminālatbildības ieviešanu.

Četras dalībvalstis 2022. gadā ziņoja par kopumā 51 aizdomās turēto un astoņām krimināl vajāšanām saistībā ar upuru sniegto pakalpojumu izmantošanu. Pārskata periodā Kipra ziņoja, ka vienam pakalpojumu izmantotājam tika piespriests trīs gadu cietumsods

[58] Padomes secinājumi, ar ko nosaka ES prioritātes cīņā pret smagu un organizētu noziedzību attiecībā uz *EMPACT* 2022.–2025. gadam, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8665-2021-INIT/lv/pdf. Sk. arī vietni EU Policy Cycle - EMPACT | Europol (europa.eu).
[59] Plašāku informāciju sk. vietnē Joint investigation teams | Eurojust | European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (europa.eu).
[60] Bulgārija, Somija, Vācija, Ungārija, Itālija, Lietuva, Īrija, Malta, Spānija, Rumānija, Slovākija un Slovēnija.
[61] Direktīvas 2024/1712/ES 20. pants.
[62] ES koordinators cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā – Eiropas Komisija (europa.eu).
[63] Direktīvas 2024/1712/ES 19. pants.
[64] Beļģija, Čehija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Īrija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Spānija, Zviedrija.
[65] Ungārija, Vācija, Nīderlande.

par noziedzīgu nodarījumu saistībā ar seksuālo pakalpojumu saņemšanu no cilvēku tirdzniecības upura, savukārt Ungārija ziņoja par vienu notiesājošu spriedumu par bērnu prostitūcijas pakalpojumu izmantošanu.

Lai izstrādātu saskanīgu politikas reakciju ar mērķi vājināt pieprasījumu, kas veicina cilvēku tirdzniecību, un vēl vairāk stiprinātu un saskaņotu krimināltiesiskos centienus visās dalībvalstīs, ar grozīto direktīvu dalībvalstīm tika noteikts pienākums **noteikt krimināl atbildību par piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzinātu izmantošanu**[66]. Grozītās direktīvas apsvērumos ir sniegtas norādes ar rādītājiem, kas ļauj no objektīviem, faktiskiem apstākļiem izsecināt, vai persona to zināja[67]. Direktīva attiecas uz visiem ekspluatācijas veidiem, kad pakalpojumu sniedz cilvēku tirdzniecības upuris. Tomēr tā neattiecas uz klientiem, kuri pērk preces, ko ražojuši cilvēku tirdzniecības upuri.

3.2.2. Preventīvi pasākumi, kas vērsti pret juridiskām personām

ES līmenī tika pieņemti vairāki leģislatīvi pasākumi, kuru mērķis ir pievērsties uzņēmumu, to vidū tiešsaistes platformu, atbildībai par to, lai to darbībās un piegādes ķēdēs tiktu samazināts pieprasījums un atklāti iespējamie cilvēku tirdzniecības gadījumi.

2022. gada 19. oktobrī pieņemtais **Digitālo pakalpojumu akts**[68] palīdzēs atklāt, uzraudzīt un dzēst tiešsaistes saturu, kas saistīts ar cilvēku tirdzniecību[69]. Komisija noteica "ļoti lielas tiešsaistes platformas" un "ļoti lielas meklētājprogrammas", to vidū četras pieaugušajiem paredzētas tīmekļa vietnes[70], uz kurām attiecas stingri pienākumi attiecībā uz sistēmisko risku identificēšanu, novērtēšanu un mazināšanu, kā arī pārredzamības pasākumiem, pieejamiem ziņošanas rīkiem un sūdzību mehānismiem. Turklāt visām tiešsaistes platformām un meklētājprogrammām ir jāievieš atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu augstu nepilngadīgo privātuma, drošuma un drošības līmeni un ziņotu tiesībaizsardzības iestādēm par nelikumīgu saturu, ja tās uzzina par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem. Turklāt ar **grozīto Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu** seksuālā izmantošana, ko veic ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām vai ko tās veicina, kļuva par **atbildību pastiprinošu apstākli**, kas var novest pie lielākiem sodiem, ņemot vērā šādu tehnoloģiju pastiprinošo ietekmi uz izdarīto noziedzīgo nodarījumu un iespējamo ilglaicīgo ietekmi uz cietušajiem.

2024. gada 13. jūnija **Direktīva par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju**[71] papildina Direktīvu 2011/36/ES. Tajā ir noteikts horizontāls satvars, lai veicinātu vienotajā tirgū darbojošos uzņēmumu un to apakšuzņēmēju ieguldījumu cilvēktiesību un vides aizsardzībā, izmantojot to darbības un piegādes ķēdes. Uzņēmumiem, uz kuriem attiecas direktīvas darbības joma, ir jāiesaistās, lai identificētu, novērstu un mazinātu savu nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēktiesībām un vidi, ieskaitot cilvēku tirdzniecību, un lai atskaitītos par to.

---

[66] Direktīvas 2024/1712/ES 18.a pants.
[67] Direktīvas 2024/1712/ES 27. apsvērums.
[68] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts) (OV L 277, 27.10.2022., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).
[69] Digitālo pakalpojumu akta 56. apsvērums.
[70] *Pornhub, Stripchat, Xvideos* un *XNXX*.
[71] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1760 (2024. gada 13. jūnijs) par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937 un Regulu (ES) 2023/2859 (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L, 2024/1760, 5.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

2024. gada 27. novembrī tika pieņemta **Regula par tādu produktu aizliegšanu Savienības tirgū, kas izgatavoti, izmantojot piespiedu darbu**[72]. Tā attiecas uz vietējiem un importētiem produktiem, kas ražoti, izmantojot piespiedu darbu. Paredzams, ka regula apvienos aizliegumu ar stingru, uz risku balstītu izpildes nodrošināšanas sistēmu, pamatojoties uz starptautiskajiem standartiem un papildinot esošās horizontālās un nozaru ES iniciatīvas, jo īpaši pienācīgas rūpības un pārredzamības pienākumus.

Komisija 2023. gada oktobrī nāca klajā ar **ES ceļvedi cīņai pret narkotiku tirdzniecību un organizēto noziedzību**[73], kurā ierosinātas 17 operatīvas darbības četros pīlāros, no kuriem viens attiecas uz noziedzības novēršanu. Šajā sakarā ceļvedī par prioritāti noteikta tādu pasākumu veicināšana, kuru mērķis ir novērst jauniešu un bērnu vervēšanu noziedzīgās grupās, jo noziedzīgie tīkli, tai skaitā narkotiku tirgotāji, izmanto neaizsargātus jauniešus vai pat bērnus noziedzīgu darbību veikšanai, jo īpaši narkotiku tirdzniecībai[74]. Valsts līmenī dalībvalstis jau ir veikušas pasākumus, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi ievēro pienācīgu rūpību visā to piegādes ķēdē, lai atklātu un novērstu iespējamu darbaspēka ekspluatāciju[75]. Dažas dalībvalstis ievēroja vai atjaunināja[76] ESAO Vadlīnijas daudznacionāliem uzņēmumiem par atbildīgu uzņēmējdarbību vai iekļāva īpašus noteikumus par šo jautājumu savos valsts rīcības plānos cilvēku tirdzniecības apkarošanai[77]. Dažas dalībvalstis[78] organizēja konferences un apmācību uzņēmumu darbiniekiem par pienācīgu rūpību uzņēmumu darbībā, savukārt citas pieņēma stingrākus noteikumus, ar ko uzņēmumiem piemēro sodus par ekspluatējošu rīcību[79], vai publicēja tiešsaistes norādījumus par to, kā līdz minimumam samazināt darbaspēka ekspluatācijas risku[80].

Attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar darbaspēka ekspluatāciju, Francija ieviesa "melno sarakstu", t. i., īpašā Darba ministrijas tīmekļa vietnē[81] tiek publicēts saraksts, kurā ir iekļauti galīgie Tiesas nolēmumi, ar kuriem tiek sodīta juridiska persona.

3.2.3. Izpratnes veicināšanas kampaņas

2023. gada 18. oktobrī, ES dienā pret cilvēku tirdzniecību, Eiropas Komisija sāka kampaņu **"Apturi cilvēku tirdzniecību – pārrauj neredzamo ķēdi!"**[82]. Šīs kampaņas

---

[72] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/3015 (2024. gada 27. novembris) par tādu produktu aizliegšanu Savienības tirgū, kas izgatavoti, izmantojot piespiedu darbu, un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937 (OV L, 2024/3015, 12.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).

[73] EU Roadmap to fight drug trafficking and organised crime (europa.eu).

[74] EUROPEAN CRIME PREVENTION CONFERENCE 2024 | EUCPN. Šajā konferencē uzmanība tika pievērsta jauniešu izmantošanai noziedzīgiem mērķiem, jo īpaši narkotiku tirdzniecībai.

[75] Vācijā 2023. gada 1. janvārī stājās spēkā Likums par uzņēmumu pienācīgas rūpības ievērošanu to piegādes ķēdēs (*Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz*). Īrija strādā pie tā, lai pieņemtu līdzīgus tiesību aktus. Turklāt Vācija Vācijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerā izveidoja pakalpojumu centru, kas regulāri sniedz informāciju par darbaspēka ekspluatācijas, piespiedu darba un cilvēku tirdzniecības risku uzņēmumiem, kuri veic uzņēmējdarbību Vācijā.

[76] Čehija, Somija.

[77] Slovēnija.

[78] Bulgārija, Somija, Polija.

[79] Bulgārija.

[80] Dānija.

[81] Notiesāto personu saraksts (travail-emploi.gouv.fr).

[82] Apturi cilvēku tirdzniecību –Pārrauj neredzamo ķēdi! – Eiropas Komisija (europa.eu). Mērķi ir i) izglītot sabiedrību, lai iedzīvotāji atpazītu cilvēku tirdzniecību un ziņotu par to, kā arī lai atturētu no cilvēku tirdzniecības upuru pakalpojumu izmantošanas; ii) informēt potenciālos upurus par cilvēku tirdzniecības draudiem un riskiem un nepieļaut, ka viņi kļūst par cietušajiem; iii) informēt darba devējus par cilvēku

mērķis ir palielināt informētību par cilvēku tirdzniecību, tai skaitā gan seksuālo izmantošanu, gan darbaspēka ekspluatāciju. Pirmajā posmā Komisija izveidoja kampaņas lapu, kurā tā visās oficiālajās valodās darīja pieejamus tiešsaistes videomateriālus un citus materiālus, kurus ikviens var brīvi izmantot. Tiek gatavots otrais posms. Galvenā uzmanība tiks pievērsta dalībvalstīm, kurās ir vislielākais cietušo skaits un ir izplatīti dažādi cilvēku tirdzniecības veidi[83].

Pārskata periodā ES aģentūras arī iesaistījās izpratnes veicināšanā. Eiropols publicēja rokasgrāmatu par to, kā neiekrist pielūdzēju slazdos[84], savukārt Eiropas Darba iestāde (EDI) sagatavoja video un vairākas brošūras[85], lai palielinātu informētību par riskiem, ko rada cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā, vienlaikus uzsverot savu atbalstu piemērojamo ES darba tiesību aktu izpildei, koordinējot saskaņotas un kopīgas inspekcijas.

Dalībvalstis[86] īstenoja kampaņas izpratnes veicināšanai par cilvēku tirdzniecību, cita starpā izmantojot sociālos medijus, videomateriālus, bukletus, plakātus, medijus, kā arī organizējot tās skolās. Dažas dalībvalstis[87] īstenoja izpratnes veicināšanas kampaņas par darba tiesībām un droša darba iespējām, kā arī par riskiem saistībā ar cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā dažādās nozarēs. Vairākas dalībvalstis[88] īstenoja izpratnes veicināšanas kampaņas, kas vērstas uz klientiem sociālajos medijos, iepazīšanās tīmekļa vietnēs un seksuālo pakalpojumu reklāmas platformās. Piemēram, Rumānija, sadarbojoties Rumānijas un Spānijas policijai, uzsāka starptautisku profilakses kampaņu "Bez klientiem nav cilvēku tirdzniecības!". Slovākija īpaši uzrunāja romu kopienu romu valodā saistībā ar piespiedu laulību riskiem.

Saistībā ar 2024. gada Parīzes olimpiskajām un paraolimpiskajām spēlēm Starpministriju misija sieviešu aizsardzībai pret vardarbību un cīņai pret cilvēku tirdzniecību (*MIPROF*) veica visaptverošus pasākumus, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tai skaitā: i) apmācību, kas izstrādāta sadarbībā ar Valsts Tiesnešu skolu, lai izglītotu visus, kas nonāk saskarē ar potenciālajiem upuriem, un nodrošinātu, ka viņi ir labi informēti un gatavi rīkoties; ii) sadarbību ar privāto sektoru, jo īpaši īstermiņa īres platformām un transporta uzņēmumiem[89], lai palielinātu informētību par cilvēku tirdzniecības riskiem un veidiem, kā arī pievērstu to uzmanību pienācīgas rūpības prasībām; iii) komunikācijas kampaņu, kuras mērķis ir palielināt ārvalstu tūristu informētību par cilvēku tirdzniecības riskiem[90].

3.2.4. Apmācība

Ar grozīto direktīvu tiek papildus sekmēta specializēta apmācība, paredzot, ka dalībvalstīm jāveicina regulāra un specializēta apmācība speciālistiem, kuri varētu nonākt saskarē ar

tirdzniecību un atturēt viņus no cilvēku tirdzniecības upuru pieņemšanas darbā; iv) informēt cilvēku tirdzniecības upurus par viņu tiesībām un pieejamo palīdzību.

[83] Bulgārija, Spānija, Francija, Ungārija, Itālija un Nīderlande.

[84] How not to fall for the lover boy scam | Europol (europa.eu).

[85] Road to fair transport | European Labour Authority (europa.eu), EU for fair construction | European Labour Authority (europa.eu), Rights for all seasons | European Labour Authority (europa.eu).

[86] Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Somija, Ungārija, Luksemburga, Latvija, Malta, Nīderlande, Portugāle, Rumānija un Spānija.

[87] Austrija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Dānija, Grieķija, Itālija, Īrija, Nīderlande, Polija un Spānija.

[88] Rumānija, Ungārija, Spānija, Zviedrija, Īrija, Rumānija, Polija.

[89] *Airbnb, Gîtes de France, AirFrance, Vinci, Volotea*.

[90] Awareness campaign: Fighting the purchase of sexual acts and human trafficking during the Olympic and Paralympic Games Paris 2024 | Gender equality (egalite-femmes-hommes.gouv.fr).

potenciālajiem cilvēku tirdzniecības upuriem, lai viņi varētu novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un izvairīties no sekundāras viktimizācijas. Pārskata periodā dalībvalstis piedāvāja plašu apmācības pasākumu klāstu dažādām ieinteresētajām personām, to vidū tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu darbiniekiem, robežsargiem, patvēruma un imigrācijas amatpersonām, veselības aprūpes speciālistiem, sociālajiem darbiniekiem, sociālajiem un darba inspektoriem, konsulārajiem darbiniekiem, pašvaldību darbiniekiem, kā arī stjuartiem, lai viņi varētu atklāt cilvēku tirdzniecības gadījumus, identificēt iespējamos upurus, veikt intervijas un informēt upurus par atbalsta pasākumiem un nosūtīšanas sistēmām.

ES līmenī vairākas ES aģentūras izstrādāja mērķtiecīgus apmācības pasākumus. Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra (*CEPOL*) turpināja nodrošināt apmācības pasākumus, lai atbalstītu kriminālizmeklētāju tīklu visās ES dalībvalstīs un tieši uzlabotu pārrobežu operatīvās sadarbības rezultativitāti. Daudzpusīgi apmācības pasākumi aptver galvenos kriminālistikas aspektus attiecībā uz cīņu pret cilvēku tirdzniecību, jo īpaši seksuālu izmantošanu, ieskaitot tirdzniecību tiešsaistē, darbaspēka ekspluatāciju, kā arī īpašu izmeklēšanas metožu un finanšu un tiešsaistes izmeklēšanu integrāciju. Arī EDI nodrošināja vairākus apmācības moduļus un izstrādāja mācību rokasgrāmatas darba inspektoriem par darbaspēka ekspluatāciju. Pamattiesību aģentūra (FRA) arī izstrādāja mācību rokasgrāmatu darba inspektoru un citu darba vietu inspekcijas struktūru apmācībai, kurā galvenā uzmanība pievērsta ES tiesību aktos noteiktajiem aizsardzības standartiem, kas aizsargā trešo valstu darba ņēmēju, tostarp sezonas darbinieku, migrējošo darba ņēmēju ar pagaidu atļaujām un neatbilstīgā situācijā esošu migrantu tiesības[91].

Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls (*EJTN*)[92] piedāvāja apmācību tiesnešiem un prokuroriem par darbaspēka ekspluatācijas tiesiskajiem aspektiem un īpašajām problēmām kriminālprocesā.

CEPOL, EDI un *EJTN* arī apvienoja centienus apmācības pasākumos, īpašu uzmanību pievēršot upuru aizsardzībai un pamattiesībām.

3.3. Cilvēku tirgotāju noziedzīgās darbības modeļa likvidēšana

3.3.1. Izmeklēšanas

Cilvēku tirdzniecību veic gan lielāki organizētās noziedzības grupējumi, gan arī mazāki tīkli vai pat privātpersonas. Ziņojumā par visbīstamākajiem noziedzīgajiem tīkliem ES[93] Eiropols norādīja, ka seksuāla izmantošana ir vienīgā noziedzīgās darbības joma 18 noziedzīgajiem tīkliem, darbaspēka ekspluatācija – 13 tīkliem[94] un citi cilvēku tirdzniecības veidi – pieciem tīkliem. Daudzos noziedzīgajos tīklos cilvēku tirdzniecība ir apvienota ar citām noziedzības jomām, piemēram, narkotiku tirdzniecību, organizēto noziedzību īpašuma jomā, dokumentu un identitātes viltošanu un migrantu kontrabandu. Operatīvās darbības, kas izklāstītas **ES ceļvedī cīņai pret narkotiku tirdzniecību un**

[91] How workplace inspectors can protect third-country workers' rights. Mācību rokasgrāmata
[92] Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls (*EJTN*).
[93] Decoding the EU's most threatening criminal networks | Europol (europa.eu).
[94] Noziedzīgie tīkli, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā, galvenokārt darbojas Vācijā, Nīderlandē, Polijā un Ukrainā. Visbiežāk pārstāvētā personu valstspiederība tīklos, kas iesaistīti šāda veida cilvēku tirdzniecībā, ir Gruzijas, Rumānijas, Krievijas, Ukrainas un Uzbekistānas valstspiederība.

organizēto noziedzību[95], ir vērstas uz to, lai apkarotu šos augsta riska noziedzīgos tīklus, tai skaitā cilvēku tirdzniecībā iesaistītos tīklus.

Lai reaģētu uz citām jaunām norisēm, ar **grozīto direktīvu** tiek ieviesti vairāki jauninājumi, kuru mērķis ir noteikt krimināltatbildību par **jauniem cilvēku tirdzniecības veidiem**, noteikt bargākus sodus un palielināt tiesībaizsardzības un prokuratūras iestāžu kompetenci un spējas dalībvalstīs. Surogācija izmantošanas nolūkā, piespiedu laulības un nelikumīga adopcija ir skaidri minētas kā ekspluatācijas veidi, kas var tikt kvalificēti kā cilvēku tirdzniecība, ja ir izpildīti pārējie definīcijas elementi (rīcība un līdzekļi).

Laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam **tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība**[96] joprojām bija intensīva gan ES, gan valstu līmenī, par ko liecina nepārtraukts **to personu skaita pieaugums, kuras tiek turētas aizdomās** par cilvēku tirdzniecību – **par 16 %** salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu[97]. 72 % no visiem 2022. gadā ES reģistrētajiem aizdomās turētajiem bija ES pilsoņi.

Cilvēku tirdzniecības apkarošana ir viena no **Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*)** prioritātēm. 2024. gadā *EMPACT* īstenoja 22 operatīvās darbības, kas saistītas ar cilvēku tirdzniecību. 2023. gadā *EMPACT* operatīvās darbības izrādījās ļoti sekmīgas, un to rezultātā tika panākta pastāvīga rezultātu uzlabošanās, proti, palielinājās vienotās rīcības dienu un operatīvo darba grupu skaits un uzlabojās operatīvie rezultāti, proti, tika identificēti 7536 (potenciālie) upuri un vairāk nekā 5000 aizdomās turēto, kā arī tika sāktas 103 finanšu izmeklēšanas un izņemti 4 108 670 EUR[98].

EMPACT arī atbalstīja inovatīvas pieejas **digitālajām izmeklēšanām**, jo īpaši **hakatonu** formā, kas palīdzēja identificēt tiešsaistes platformas, kurās notika seksuāla izmantošana vai darbaspēka ekspluatācija, un palīdzēja dalībvalstīm analizēt lielu daudzumu digitālo datu no datu nesējiem, kas konfiscēti izmeklēšanu laikā. 2022. gadā pievienojās 20 valstis, 2023. gadā darbībā piedalījās 26, bet 2024. gadā – jau 27 valstis, to vidū partneri no kaimiņvalstīm, kas nav ES dalībvalstis[99]. Ar šo darbību tika izveidota strukturēta pieeja cilvēku tirdzniecības tiešsaistes dimensijai, sākot no vervēšanas līdz potenciālo upuru identificēšanai un viņu ekspluatācijai un beidzot ar cilvēku tirgotāju un noziedzīgu grupu atklāšanu. Pasākumi izrādījās ļoti noderīgi, jo pēc hakatona plūsmas pārbaudītajās tīmekļa vietnēs ievērojami samazinājās.

Hakatonam ir būtiska nozīme, apmācot cilvēku tirdzniecības apkarošanas speciālistus dalībvalstīs darbam ar digitāliem rīkiem, kurus viņi var izmantot ikdienas darbā. Dalībvalstis[100] pieņēma dažādas stratēģijas, lai atklātu un izmeklētu cilvēku tirdzniecības gadījumus, kurus veicinājusi tehnoloģiju izmantošana. Šīs stratēģijas paredz interneta (gan publisko tīmekļa vietņu, gan tumšā tīmekļa) uzraudzību apvienojumā ar reāllaika publiskos avotos pieejamu izlūkdatu analīzi, tīmekļa pārmeklētāju izmantošanu, slepenām

[95] EU Roadmap to fight drug trafficking and organised crime (europa.eu).
[96] Eiropols 2023. gadā atbalstīja 80 operatīvās sanāksmes, 23 vienotās operatīvās rīcības dienas un divas operatīvās darba grupas.
[97] 2021.–2022. gadā tika reģistrēti 17 711 aizdomās turētie salīdzinājumā ar 15 214 aizdomās turētajiem 2019.–2020. gadā un 11 788 aizdomās turētajiem 2017.–2018. gadā.
[98] empact-factsheets-2023.pdf (europa.eu).
[99] Ukraina, Moldova, Albānija, Apvienotā Karaliste, Kosova, Serbija.
[100] Īrija, Spānija, Francija, Horvātija un Nīderlande.

operācijām, kā arī publiskā un privātā sektora partnerību izveidi ar pieaugušajiem paredzētu tīmekļa vietņu nodrošinātājiem un īstermiņa īres uzņēmumiem[101].

Eiropas līmenī tika pieliktas pūles, lai uzlabotu **finanšu izmeklēšanas** izmantošanu. *EMPACT* ietvaros dalībvalstis kopā ar Eiropolu izstrādāja rokasgrāmatu, kas veltīta finanšu izmeklēšanas veikšanai saistībā ar cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanu. Turklāt Eiropola finanšu noziegumu izmeklēšanas publiskā un privātā sektora partnerība (*EFIPPP*) sāka darbu pie rādītāju izstrādes automātiskai darījumu uzraudzībai[102]. Lai gan konfiskāciju apjoms pieaug, Eiropols uzskata, ka visaptverošu finanšu datu trūkums saistībā ar cilvēku tirdzniecības nodarījumiem ir būtiska nepilnība izlūkdatu vākšanā. Lai risinātu šo problēmu, tiesībaizsardzības iestādēm ir jāuzlabo izpratne un starptautiskā sadarbība, jāiegulda specializētos resursos un jāpalielina finanšu iestāžu un kopienu informētība[103]. Valsts līmenī dalībvalstis ziņoja par ciešāku sadarbību ar finanšu sektoru, nosakot cilvēku tirdzniecības rādītājus, veidojot publiskā un privātā sektora partnerības vai regulārāku sadarbību[104].

Lai ES līmenī novērstu **darbaspēka ekspluatāciju un atklātu krāpnieciskus darba sludinājumus**, Eiropols publicēja rokasgrāmatu, kurā izskaidrotas visizplatītākās pazīmes[105]. EDI palīdzēja dalībvalstu darba iestādēm veikt pārrobežu, saskaņotas un kopīgas darba inspekcijas kopā ar tiesībaizsardzības iestādēm, lai novērstu nedeklarētu darbu. Divas *EMPACT* operatīvās darbības bija vērstas īpaši uz darbaspēka ekspluatāciju, jo īpaši uz atbalstu cietušajiem un lauksaimniecību kā augsta riska nozari.

2024. gada 24. aprīļa Direktīva (ES) 2024/1260 par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju[106] stiprina policijas, prokuroru un tiesnešu spēju izsekot un konfiscēt peļņu, ko organizētie noziedzīgie grupējumi gūst no savām nelikumīgajām darbībām, tai skaitā no cilvēku tirdzniecības. Direktīva arī stiprinās policijas pārrobežu sadarbību, nosakot, ka aktīvu izsekošanas izmeklēšanas uzsākšana organizētās noziedzības lietās ir obligāta. Tas paplašinās tiesu iespējas konfiscēt nelikumīgus aktīvus, arī konfiscējot neizskaidrojamu bagātību bez notiesājoša sprieduma, ja tiesa būs pārliecināta, ka attiecīgais īpašums ir iegūts noziedzīgas rīcības rezultātā. Tam visam būtu jāļauj sagraut organizētu noziedzīgu grupējumu darbības modeļus, likvidēt to struktūras un liegt tiem veikt turpmākas noziedzīgas darbības.

Atjaunotā **Šengenas Informācijas sistēma (*SIS*)**[107] sāka darboties 2023. gada 7. martā[108], ieviešot jaunas brīdinājumu kategorijas, no kurām viena ir tā sauktie "preventīvie

[101] Austrija, Ungārija, Vācija, Zviedrija, Polija, Somija, Horvātija, Slovākija.
[102] EFIPPP Homepage - EFIPPP.
[103] Eiropola informācija.
[104] Projekts "Helena" Ungārijā, Dānijā, Beļģijā, Austrijā.
[105] How to spot fake job adverts | Europol (europa.eu).
[106] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1260 (2024. gada 24. aprīlis) par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju (OV L, 2024/1260, 2.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj). .
[107] Šengenas Informācijas sistēma – Eiropas Komisija (europa.eu).
[108] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/201 (2023. gada 30. janvāris), ar ko nosaka datumu, kurā Šengenas Informācijas sistēmas sāk darbību saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1861 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1862 (OV L 27, 31.1.2023., 29. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/201/oj).

brīdinājumi" par neaizsargātām personām, kurām jāliedz ceļot[109]. Brīdinājumi par neaizsargātām pieaugušām personām un bērniem ir jāievada *SIS* pēc kompetento valsts iestāžu, to vidū tiesu iestāžu, lēmuma. Ja neaizsargātai pieaugušai personai vai bērnam draud cilvēku tirdzniecības risks, šīs personas ceļošanu var novērst, un šī persona būtu jāaizsargā. Vēl viena svarīga *SIS* iezīme ir jaunu biometrisko elementu pievienošana (piemēram, plaukstu nospiedumi, pirkstu pēdas un plaukstu pēdas, kā arī DNS ieraksti, kas saistīti ar pazudušām personām), lai palīdzētu atrast un identificēt sistēmā ievadītās personas[110].

Visbeidzot, neraugoties uz pastiprinātu pārrobežu sadarbību un Eiropola iesaistīšanos dažās sarežģītākās izmeklēšanās 2021. un 2022. gadā, pastāv būtiska atšķirība starp Eiropola sagatavoto statistiku un *Eurostat* publicēto oficiālo statistiku, jo īpaši attiecībā uz upuru skaitu, vecumu un valstspiederību, ekspluatācijas veidiem un aizdomās turēto skaitu. Lai gan šīm neatbilstībām ir objektīvi iemesli[111], ir jāuzsver prasība dalībvalstīm laikus apmainīties ar attiecīgo informāciju un datiem ar Eiropolu.

3.3.2. Kriminālvajāšana un notiesāšana

Ir palielinājies to personu kopējais skaits, pret kurām uzsākta kriminālvajāšana un kuras notiesātas par cilvēku tirdzniecību. 2021.–2022. gadā kopumā tika uzsākta kriminālvajāšana pret 8804 personām un 4728 personas tika notiesātas par cilvēku tirdzniecību. Kriminālvajāšanas gadījumu skaits ir palielinājies par 35 %[112] un notiesājošo spriedumu skaits ir palielinājies par 57 %[113] salīdzinājumā ar iepriekšējo 2019.–2020. gada pārskata periodu. ES pilsoņi 2022. gadā veidoja 81 % no visām personām, pret kurām tika uzsākta kriminālvajāšana, un 74 % no visām notiesātajām personām. Tomēr, **neraugoties uz kopējo pieaugumu, kriminālvajāšanas gadījumu un notiesājošo spriedumu absolūtais skaits joprojām ir zems**, jo īpaši salīdzinājumā ar reģistrēto upuru un aizdomās turēto skaitu.

Eurojust koordinēto izmeklēšanas un kriminālvajāšanas procesu skaitam kopš 2019. gada ir bijusi raksturīga samazināšanās tendence[114], kas var liecināt par grūtībām vai dalībvalstu nepietiekamu informētību saistībā ar lietu nodošanu ES aģentūrai. Tas var būt saistīts arī ar to, ka pierādījumu vākšana, lai klasificētu noziegumu kā cilvēku tirdzniecību, ir laikietilpīga un resursietilpīga, kā rezultātā dalībvalstis varētu dot priekšroku citu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai un izdarītāju kriminālvajāšanai par tiem.

---

[109] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1862 (2018. gada 28. novembris) par Šengenas Informācijas sistēmas (*SIS*) izveidi, darbību un izmantošanu policijas sadarbībā un tiesu iestāžu sadarbībā krimināllietās un ar ko groza un atceļ Padomes Lēmumu 2007/533/TI un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1986/2006 un Komisijas Lēmumu 2010/261/ES (OV L 312, 7.12.2018., 56. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1862/oj).

[110] *SIS* pārvalda *eu-LISA*.

[111] Upuru reģistrāciju veic dažādas dalībvalstu iestādes un organizācijas, kas ir daļa no oficiālās statistikas vākšanas, savukārt Eiropolam ziņo tikai tiesībaizsardzības iestādes. Valstu tiesībaizsardzības iestādes parasti neziņo Eiropolam par vietējām lietām, bet tikai par lietām ar pārrobežu dimensiju.

[112] 6539 personas 2019.–2020. gadā un 8804 personas 2021.–2022. gadā. To personu skaits, pret kurām uzsākta kriminālvajāšana, nebija pieejams par visu laikposmu attiecībā uz Vāciju un Itāliju, un attiecībā uz Kipru – par 2019. un 2020. gadu.

[113] 3019 personas 2019.–2020. gadā un 4728 personas 2021.–2022. gadā. Nebija pieejams notiesāto personu skaits Beļģijā 2020. un 2022. gadā, kā arī Itālijā 2019. un 2020. gadā.

[114] 183 jauni cilvēku tirdzniecības gadījumi 2019. gadā, 163 gadījumi 2020. gadā, 140 gadījumi 2021. gadā, 122 gadījumi 2022. gadā un 113 gadījumi 2023. gadā.

Dažas dalībvalstis īstenoja pasākumus, lai palielinātu kriminālvajāšanas rezultativitāti, izmantojot apmācību, pamatnostādnes un vienotu praksi[115]. ES līmenī pārskata periodā **specializēto prokuroru fokusgrupa** kopš tās izveides tikās trīs reizes (reizi gadā)[116] *Eurojust* un ES *ATC* kopīgā vadībā. Sanāksmēs pulcējās prokurori no dalībvalstīm un trešām valstīm, lai veidotu speciālās zināšanas un pastiprinātu tiesu iestāžu sadarbību cīņā pret cilvēku tirdzniecību, jo īpaši saistībā ar tādiem jautājumiem kā digitālā un finanšu izmeklēšana, darbaspēka ekspluatācija un seksuāla izmantošana, kā arī surogācija izmantošanas nolūkā. Prokuroru un tiesnešu apmācība tika apspriesta arī ar *CEPOL* un Eiropas Tiesiskās apmācības tīkla līdzdalību.

3.4. Upuru agrīna identificēšana, palīdzība upuriem un viņu aizsardzība

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā ir paredzēta uz cietušajiem vērsta, dzimumsensitīva un bērnu vajadzībām atbilstoša pieeja, kas sniedz labumu visneaizsargātākajām personām, to vidū personām ar invaliditāti un migrantiem. Ar **grozīto direktīvu** tiek ieviesti vairāki jauninājumi, kas būtiski **veicina upuru tiesību aizsardzību**. Cita starpā tajā noteikts, ka dalībvalstīm ir jāizveido valsts mehānismi cietušo nosūtīšanai, kuriem jānodrošina pārredzama, piekļūstama un saskaņota sistēma, kas atvieglo un uzlabo upuru nosūtīšanu uz atbildīgajām valsts organizācijām un struktūrām. Nosūtīšanas mehānisms būtu jāpiemēro visiem cietušajiem un visiem cilvēku tirdzniecības nodarījumu veidiem, ņemot vērā cietušo individuālo īpašo neaizsargātību. Turklāt dalībvalstīm ir jāieceļ kontaktpunkts cietušo pārrobežu nosūtīšanai. Grozītajā direktīvā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie var izmantot savas tiesības pieteikties starptautiskajai aizsardzībai vai līdzvērtīgam nacionālajam statusam. Tāpēc dalībvalstīm ir jānodrošina, ka palīdzības sistēma cilvēku tirdzniecības upuriem un patvēruma procedūras ir savstarpēji papildinošas un neizslēdz cita citu. Nosūtīšanas mehānismiem ir jāsadarbojas ar patvēruma iestādēm, lai nodrošinātu palīdzības, atbalsta un aizsardzības sniegšanu cilvēku tirdzniecības upuriem, kuriem nepieciešama arī starptautiskā aizsardzība.

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva pievēršas cilvēku tirdzniecības upuru īpašajām vajadzībām, savukārt **Cietušo tiesību direktīva**[117] ir galvenais horizontālais instruments attiecībā uz cietušo tiesībām, kas attiecas uz visiem noziegumos cietušajiem. Pamatojoties uz rūpīgu novērtējumu par ES noteikumiem par cietušo tiesībām un to īstenošanu, Komisija 2023. gada 12. jūlijā ierosināja pārskatīt Cietušo tiesību direktīvu[118]. Priekšlikuma mērķis ir vēl vairāk stiprināt cietušo tiesības ES, tai skaitā arī visneaizsargātāko cietušo, piemēram, cilvēku tirdzniecības upuru, tiesības. Likumdevēju sarunas turpinās. Turklāt Komisija turpina darbu pie **ES stratēģijas par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads)**[119] īstenošanas un jau ir īstenojusi lielāko daļu tās horizontālo darbību.

Turklāt **Direktīvā 2024/1385/ES par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu**[120] ir atzīts, ka cilvēku tirdzniecība seksuālas izmantošanas nolūkā ir

[115] Horvātija, Ungārija.
[116] 2022. gada 14. jūnijā, 2023. gada 28. un 29. jūnijā un 2024. gada 26. un 27. jūnijā.
[117] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV L 315, 14.11.2012., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).
[118] COM(2023) 424 final.
[119] COM(2020) 258 final.
[120] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1385 (2024. gada 14. maijs) par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu (OV L, 2024/1385, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj). .

vardarbības pret sievietēm veids. Īpašie novēršanas, aizsardzības un atbalsta pasākumi, kas paredzēti Direktīvā par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu, papildina Direktīvā 2011/36/ES noteiktos pasākumus.

Komisija 2024. gada 23. aprīlī pieņēma **ieteikumu par integrētām bērnu aizsardzības sistēmām**[121]. Ieteikuma mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt un stiprināt savas bērnu aizsardzības sistēmas atbilstoši bērnu vajadzībām un viņu interesēs. Tas jo īpaši veicina koordināciju starp dažādu līmeņu iestādēm, nozaru profesionāļiem, starptautiskām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Visiem šiem bērnu aizsardzības dalībniekiem ir jāsadarbojas, lai saskaņoti un sistēmiski aizsargātu bērnus no jebkāda veida vardarbības (fiziskas, garīgas, arī digitālajā pasaulē), tai skaitā no cilvēku tirdzniecības.

Papildus tiesiskajam regulējumam ES aģentūras ziņoja par savām attiecīgajām darbībām cietušo agrīnai identificēšanai un aizsardzībai. ES Patvēruma aģentūra (*EUAA*) turpināja nodrošināt apmācību dalībvalstu patvēruma un uzņemšanas iestāžu darbiniekiem, kā arī citām ieinteresētajām personām, kas strādā šo iestāžu uzdevumā. Šāda apmācība cita starpā bija vērsta uz cilvēku tirdzniecības novēršanu, apmācot amatpersonas un citus attiecīgos dalībniekus par to, kā identificēt cilvēku tirdzniecības risku un motivētājfaktorus, un par to, kā sazināties ar potenciālajiem cietušajiem, tai skaitā izmantojot digitālos kanālus[122]. Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*) arī nodrošināja vairākus apmācības pasākumus robežsardzei un attīstīja sadarbību ar transporta un īstermiņa īres uzņēmumiem[123]. Šīs sadarbības ietvaros uzņēmumi tiks aicināti piedalīties *Frontex* mācību pasākumos, kuros tie tiks informēti par to, kā privātais sektors var atbalstīt tiesībaizsardzības kopienu.

Valstu līmenī visas dalībvalstis norādīja pasākumus, kas nodrošina, ka visiem identificētajiem upuriem tiek sniegta palīdzība, atbalsts un aizsardzība, ņemot vērā dzimumsensitīvās un bērnu īpašās vajadzības. Šādi pasākumi ietvēra strukturētu sadarbību ar aviokompānijām un lidostām, tai skaitā aviokompāniju personāla apmācību[124]. Tās arī izveidoja divpusēju sadarbību konkrētās jomās, piemēram, Vācijas un Bulgārijas sadarbību darbaspēka ekspluatācijas upuru nosūtīšanā. Turklāt dalībvalstis nodrošināja papildu finansējuma pieejamību, lai uzlabotu neformālus vai formālus nacionālos nosūtīšanas mehānismus[125] vai izveidotu specializētas patversmes cilvēku tirdzniecības upuriem, tai skaitā specializētas patversmes vīriešiem[126]. Visbeidzot, vairākas dalībvalstis pastiprināja juridisko palīdzību cietušajiem, kas ļauj tiem saņemt kompensāciju, un izstrādāja brošūras un vadlīnijas[127]. Vairākas dalībvalstis[128] cilvēku tirdzniecības upuriem piešķīra kompensāciju 250 līdz 65 000 EUR apmērā par miesas bojājumiem, materiālo kaitējumu, arī nesamaksāto algu, un morālo kaitējumu.

[121] Komisijas Ieteikums (ES) 2024/1238 (2024. gada 23. aprīlis) par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu bērna interesēs (OV L, 2024/1238, 14.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj).
[122] *EUAA* informācija.
[123] *Frontex* organizēja sanāksmes ar *UBER*, *Airbnb* un dzelzceļa uzņēmumu asociācijām.
[124] Austrija, Latvija, Polija, Rumānija un Nīderlande.
[125] Somija.
[126] Bulgārija, Horvātija, Dānija, Francija, Īrija, Latvija, Ungārija, Nīderlande, Polija, Portugāle, Spānija.
[127] Austrija, Beļģija, Ungārija, Īrija.
[128] Beļģija, Nīderlande, Slovākija, Itālija, Rumānija, Somija.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas piedāvāja arī dažādus juridisko konsultāciju pakalpojumus potenciālajiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kā arī nodrošināja aizsardzību, pajumti, medicīnisko, psiholoģisku un psihiatrisku atbalstu, kā arī izglītību.

3.5. Starptautiskā dimensija

Partnerības ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām ir neaizstājamas cīņā pret transnacionāliem noziedzīgajiem tīkliem, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību. Tās ļauj apzināt kopīgas problēmas un risinājumus, kam nepieciešama ciešāka sadarbība un kopīgas darbības. 54 % upuru ES ir trešo valstu valstspiederīgie, kas liecina par izmaiņām salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. Trešo valstu upuru īpatsvars 2022. gadā bija 63 %. Šis pieaugums, visticamāk, varētu būt saistīts ar lielāku skaitu cilvēku tirdzniecības gadījumu, kuros iesaistīti migranti, ar migrācijas plūsmām un/vai uzlabojumiem upuru, kas ir migranti, atklāšanā, pateicoties lielākai informētībai par cilvēku tirdzniecību un lielākam skaitam izmeklēšanu.

Pārskata periodā ārējā dimensija tika vēl vairāk nostiprināta: cilvēku tirdzniecības apkarošanas politika tika iekļauta darbībās migrantu kontrabandas apkarošanai, paplašināšanās procesā ar kandidātvalstīm un pirmspievienošanās valstīm un cilvēktiesību, drošības un migrācijas dialogos ar trešām valstīm, kā arī dažādos ārpolitikas instrumentos un operatīvajā sadarbībā ar partnervalstīm.

Starptautiskā dimensija bija uzmanības centrā arī ES valstu koordinatoru un referentu tīkla pusgada sanāksmēs 2023. gada 25. un 26. aprīlī[129] un 2024. gada 2. un 3. decembrī[130]. Pēc šīm diskusijām 2023. gada 25. un 26. aprīlī Eiropas Migrācijas tīkls veic pētījumu, kura mērķis ir analizēt cilvēku tirdzniecības apkarošanas politiku ar trešām valstīm. 2024. gada 2. un 3. decembra sanāksmē, tostarp kopīgā sesijā ar ES Pilsoniskās sabiedrības platformu cīņai pret cilvēku tirdzniecību, galvenā uzmanība tika pievērsta saiknei starp cilvēku tirdzniecību un migrāciju, tostarp migrantu kontrabandu. Viena sesija bija veltīta tam, lai novērstu to cilvēku tirdzniecību, kas bēg no militārās agresijas pret Ukrainu, un viņu aizsardzībai.

Cilvēku tirdzniecība ir cieši saistīta ar **migrantu kontrabandu**, jo migranti vai viņu ģimenes bieži nonāk parādu verdzībā, lai samaksātu kontrabandistiem, kā rezultātā notiek ekspluatācija. Migrantus var arī nelikumīgi ievest ekspluatācijas nolūkā. Tāpēc ir jāpievēršas likumdošanas, operatīvajiem un finansēšanas pasākumiem, kas saistīti ar cīņu pret migrantu kontrabandu, apvienojot tos ar cilvēku tirdzniecības apkarošanu neatbilstīgas migrācijas kontekstā[131]. *EMPACT* operatīvās darbības migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības jomā paredz vairāku trešo valstu[132] līdzdalību un ietver darbības, kas vērstas uz dažām galvenajām ES identificētajām upuru un cilvēku tirgotāju izcelsmes teritorijām vai valstīm ārpus ES.

---

[129] Meeting of the EU Network of National Rapporteurs and Equivalent Mechanisms against trafficking in human beings - Eiropas Komisija (europa.eu).

[130] EU Network of National Coordinators and Rapporteurs and EU Civil Society Platform join efforts against trafficking in human beings - Eiropas Komisija.

[131] Informācija par jaunākajām norisēm migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības jomā un pašreizējo kriminālo situāciju ir atrodama Eiropola Eiropas Migrantu kontrabandas apkarošanas centra (EMKAC) 2024. gada ziņojumā. Tackling_threats__addressing_challenges_-_Europol's_response_to_migrant_smuggling_and_trafficking_in_human_beings_in_2023_and_onwards.pdf.

[132] Maroka, Tunisija, Gambija, Rietumāfrika un Centrālāfrika, Turcija, Rietumbalkāni, Albānija, Moldova, Pakistāna.

Turklāt 2023. gada 28. novembrī Komisija nāca klajā ar paketi migrantu kontrabandas apkarošanai, kas ietver priekšlikumu jaunai direktīvai, ar ko nosaka minimālos noteikumus, lai novērstu un apkarotu neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu Savienībā[133], priekšlikumu regulai, ar ko pastiprina policijas sadarbību un Eiropola lomu cīņā pret migrantu kontrabandu un cilvēku tirdzniecību[134], un aicinājumu rīkoties saistībā ar globālu aliansi migrantu kontrabandas apkarošanai. Direktīvas priekšlikumā ir iekļauts atbildību pastiprinošs apstāklis attiecībā uz kontrabandas nodarījumiem, kas ir saistīti ar ekspluatāciju vai noveduši pie tās. Regulas priekšlikums stiprina Eiropas Migrantu kontrabandas apkarošanas centru Eiropolā, lai veidotu papildu spējas pārrobežu izmeklēšanas veikšanai gan migrantu kontrabandas, gan cilvēku tirdzniecības jomā. Šīs stiprināšanas mērķis ir uzlabot aģentūru sadarbību, stiprināt koordināciju ES līmenī, nosakot konkrētus stratēģiskus uzdevumus, uzlabot informācijas apmaiņu ar aģentūru, pastiprināt dalībvalstu resursus, lai novērstu un apkarotu šos noziegumus, un pastiprināt Eiropola atbalstu, izmantojot operatīvās darba grupas un norīkojumus operatīvā atbalsta sniegšanai. Likumdevēji pašlaik apspriež šos priekšlikumus.

Ņemot vērā nepieredzēti augsto cilvēku tirdzniecības risku pēc Krievijas pilna mēroga agresijas kara pret **Ukrainu** sākuma 2022. gada 24. februārī, ES koordinators cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā izstrādāja **kopēju plānu cilvēku tirdzniecības apkarošanai**[135]. Plāna īstenošana palīdzēja novērst šo noziegumu un saglabāt zemu apstiprināto cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanu skaitu. Ātra un rezultatīva reaģēšana ārkārtas situācijās iedvesmoja grozītās direktīvas 19. panta grozījumu, kurā paredzēti ārkārtas rīcības plāni, lai novērstu cilvēku tirdzniecības draudus liela mēroga ārkārtas situācijās. To personu neaizsargātību, kuras bēg no agresijas kara, ievērojami samazināja arī **Pagaidu aizsardzības direktīvas** aktivizēšana, piešķirot tūlītēju aizsardzību un piekļuvi tiesībām ES[136]. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, Padome nolēma to pagarināt līdz 2026. gada martam[137].

2022. gadā Ukrainas valstspiederīgie bija otra lielākā trešo valstu valstspiederīgo grupa ES reģistrēto cilvēku tirdzniecības upuru vidū (421 upuris). 85 % tika pakļauti darbaspēka ekspluatācijai un 13 % – seksuālai izmantošanai. Dalībvalstis un Eiropols apstiprināja, ka izmeklēšanas saistībā ar šiem upuriem no Ukrainas ES sākās jau pirms pilna mēroga agresijas kara sākuma un/vai ir saistītas ar upuriem, kas jau atrodas ES. Tomēr tas apstiprina, ka cilvēku tirdzniecības risks Ukrainas valstspiederīgajiem, tai skaitā tiem, kas bēg no pilna mēroga agresijas kara, joprojām ir augsts, Eiropolam ar Ukrainas atbalstu tas ir cieši jāuzrauga, un tāpēc ir pastāvīgi jāīsteno Kopīgais cilvēku tirdzniecības apkarošanas plāns.

---

[133] Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA, ar ko nosaka minimālos noteikumus, lai novērstu un apkarotu neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās Savienībā atbalstīšanu (COM(2023) 755 final) EUR-Lex - 52023PC0755 - LV - EUR-Lex (europa.eu).

[134]Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par policijas sadarbības uzlabošanu saistībā ar migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības novēršanu, atklāšanu un izmeklēšanu, kā arī par Eiropola atbalsta uzlabošanu šādu noziegumu novēršanā un apkarošanā un par Regulas (ES) 2016/794 grozīšanu EUR-Lex - 52023PC0754 - LV - EUR-Lex (europa.eu).

[135] An Anti-Trafficking Plan to protect people fleeing the war in Ukraine - European Commission (europa.eu).

[136] Uzturēšanās tiesības, piekļuve darba tirgum, izmitināšana, sociālā palīdzība un cita palīdzība.

[137] Ukrainas bēgļi: Padome pagarina pagaidu aizsardzību līdz 2026. gada martam – Padome (europa.eu).

Operatīvā pārrobežu sadarbība ar Ukrainu jau tika pastiprināta ar ES aģentūru atbalstu. 2024. gadā Ukraina piedalās 19 *EMPACT* operatīvajās darbībās. 2023. gadā Eiropols koordinēja trīs dienu hakatonu, kas bija vērsts pret tiešsaistes noziedzīgām darbībām, kurās iesaistīti upuri no Ukrainas, un 2024. gada martā 11 valstis izveidoja Eiropola koordinētu operatīvo darba grupu, lai apkarotu Ukrainas sieviešu un meiteņu seksuālu izmantošanu ES. 2024. gada maijā Eiropols atbalstīja Spānijas valsts policiju, lai likvidētu noziedzīgu grupu, kas iesaistīta cilvēku tirdzniecībā seksuālas izmantošanas nolūkā. Aizdomās turētie vilināja upurus no Ukrainas ar solījumiem nodrošināt viņiem aizsardzību, finansiālu atbalstu un darbu.

Pārskata periodā Komisija kopā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu turpināja **sadarboties ar citām galvenajām upuru un cilvēku tirgotāju izcelsmes un tranzīta valstīm**[138], iesaistoties operatīvās darbībās, politikas dialogos un nodrošinot mērķfinansējumu. ES aģentūras ir uzsākušas spēju veidošanu, operatīvo sadarbību un tehniskās palīdzības sniegšanu partnervalstīs.

Saskaņā ar *IPA III* Rietumbalkānos ES finansēja reģionālu programmu 36 miljonu EUR apmērā, kas palīdzēja apkarot cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu. Saskaņā ar Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*) 2021.–2022. gadā ES noslēdza papildu līgumus par aptuveni 84 miljoniem EUR, lai novērstu organizēto noziedzīgo grupējumu aizvien pieaugošo iesaistīšanos neatbilstīgā migrācijā, kas rada arvien lielākus cilvēku tirdzniecības draudus migrācijas maršrutos, jo īpaši ES kaimiņvalstīs.

ES laikposmā no 2019. gada līdz 2024. gada jūlijam no ES Ārkārtas trasta fonda Āfrikai līdzekļiem finansēja reģionālu programmu 15 miljonu EUR vērtībā, lai palīdzētu Ziemeļāfrikas valstīm likvidēt migrantu kontrabandā un cilvēku tirdzniecībā iesaistītos organizētos noziedzīgos tīklus.

Āfrikas ragā *NDICI* pašlaik atbalsta divus lielus reģionālus projektus cilvēku tirdzniecības un kontrabandas apkarošanai, tai skaitā projektu "Labāka migrācijas pārvaldība", kura mērķis ir stiprināt tiesībaizsardzības aģentūru, robežsardzes/imigrācijas dienestu darbinieku un aizsardzības pakalpojumu sniedzēju sadarbību. Vēl viena *NDICI* finansēta programma ar 5 miljonu EUR lielu budžetu – Reģionālais operatīvais centrs Hartūmā (*ROCK*) – 2022. gadā sāka īstenot otro programmas posmu. Tās mērķis ir samazināt cilvēku tirdzniecības un migrantu kontrabandas gadījumu skaitu Austrumāfrikā un uzlabot upuru aizsardzību. Komisija 2024. gada 7. maijā izsludināja jaunu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kurā kā viens no tā mērķiem ir noteikta arī cīņa pret cilvēku tirdzniecību un ir atvēlēti 15 miljoni EUR, lai izveidotu kopīgas operatīvās partnerības (*COP*) projektus cīņai pret migrantu kontrabandu trešās valstīs[139].

Rietumāfrika joprojām ir galvenais izcelsmes un tranzīta reģions migrantiem, kas neatbilstīgā veidā dodas uz ES, izmantojot Vidusjūras centrālās daļas maršrutu un Atlantijas/Vidusjūras rietumdaļas maršrutu. ES atbalsta kopīgas operatīvās partnerības (*COP*), lai palielinātu atbildību par mūsu partneru centieniem Kotdivuārā, Gvinejā, Mauritānijā un Gambijā, to ietekmi un ilgtermiņa ilgtspēju (tās finansē no IDF). ES 2024. gada 7. martā sāka migrācijas partnerību un dialogu ar Mauritāniju, aptverot arī

[138] Latīņamerika, Nigērija, Ķīna, Pakistāna, Maroka, Bangladeša, Rietumbalkāni, Turcija u. c.
[139] IDF-2024-TF2-AG-COP uzaicinājuma veidnes atjauninātā versija (europa.eu).

cilvēku tirdzniecības un kontrabandas jautājumus. Turklāt noziedzīgu darbību riski, kas ietekmē attīstību un drošību, jo īpaši visvairāk skartajās valstīs, ir nopietni un rada papildu draudus pārvaldībai un stabilitātei visā reģionā un ārpus tā. Šajā kontekstā migrantu tirdzniecība un kontrabanda ir bijuši svarīgi drošības programmu elementi Senegālā, Gambijā un Mauritānijā.

Āzijā 2024. gada martā noslēdzās veiksmīgais projekts "Globālā rīcība pret cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu – Āzija un Tuvie Austrumi – *GLO.ACT*". Viens no *UNODC* īstenotās programmas *PROTECT* "Migrācijas pārvaldības un migrantu aizsardzības uzlabošana atsevišķās Zīda ceļa valstīs" komponentiem ir balstīts uz *GLO.ACT* panākumiem un gūto pieredzi un ir vērsts uz cīņu pret cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu Afganistānā, Pakistānā un Irākā.

Latīņamerikā un Karību jūras reģionā ES kopš 2020. gada atbalsta programmu *EUROFRONT*. Cilvēku tirdzniecības un migrantu kontrabandas komponents aptver četrus robežšķērsošanas punktus, un programmā ir iesaistītas septiņas Dienvidamerikas valstis. Tuvākajā nākotnē mērķis ir īstenot valstu rīcības plānus, kas izriet no ieviestajiem divu valstu un reģionāliem mehānismiem, piemēram, Paragvajā, Brazīlijā un Ekvadorā. ES atbalsta arī programmu *EL PAcCTO* cīņai pret transnacionālo organizēto noziedzību un tās specializētos policijas sadarbības tīklus cīņai pret cilvēku tirdzniecību un kontrabandu.

Pasaules līmenī *NDICI* (ar finansējumu 5 miljonu EUR apmērā) sāk projektu "Rīcības un sadarbības starp valstīm veicināšana globālā līmenī cīņā pret cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu (*PACTS*)". Projekts *PACTS* atbalstīs jaunattīstības valstu sadarbību, un tam ir spēcīgs upuru iesaistes komponents.

ES arī turpināja ciešu sadarbību ar **starptautiskajām un reģionālajām organizācijām**, kas darbojas šajā jomā[140], arī saistībā ar starpaģentūru sadarbības grupu cilvēku tirdzniecības apkarošanai (*ICAT*). Tā arī turpināja sadarbību ar Eiropas Padomi un tās Ekspertu darbības grupu pret cilvēku tirdzniecību (*GRETA*).

Valsts līmenī dalībvalstis ir palīdzējušas stiprināt attiecības ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, arī izmantojot izpratnes veicināšanas kampaņas, apmācību (tai skaitā konsulātu personāla apmācību), tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu operatīvo sadarbību, informācijas un paraugprakses apmaiņu, tehnisko palīdzību un mērķtiecīgu finansējumu[141]. Piemēram, Itālija ir noslēgusi divpusējus nolīgumus vai protokolus ar cilvēku tirdzniecības upuru izcelsmes vai tranzīta valstīm, jo īpaši ar Nigēriju, Lībiju un Ēģipti, tādējādi veicinot tiešu informācijas apmaiņu. Valsts referenta birojs Portugālē 2021.–2023. gadā izstrādāja apmācības sesijas kopā ar Tunisijas iestādēm.

4. SECINĀJUMI

Cilvēku tirdzniecības sarežģītība joprojām prasa **visaptverošu reakciju**, kurā iesaistīts plašs dalībnieku loks valstu, Eiropas un starptautiskā līmenī, un tam ir vajadzīgas pietiekamas spējas un resursi, kā arī labi funkcionējošs koordinācijas mehānisms.

[140] Ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroju (*UNODC*), Starptautisko Migrācijas organizāciju (*IOM*), ANO Bēgļu aģentūru (*UNHCR*), Starptautisko Migrācijas politikas attīstības centru (*ICMPD*) un Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju (EDSO).

[141] Dānija, Igaunija, Francija, Somija, Ungārija, Itālija, Īrija, Lietuva, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Zviedrija un Spānija.

Lai nodrošinātu pienācīgus juridiskus, operatīvus un politiskus risinājumus, **ES ir pastiprinājusi savu politiku nolūkā apkarot cilvēku tirdzniecību**. ES Stratēģija cilvēku tirdzniecības apkarošanai ir stabils satvars ar konkrētām darbībām, kas ir īstenotas vai tiek īstenotas. Grozītā Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva vēl vairāk stiprina tiesisko reakciju uz šo noziegumu, nosakot jaunus ekspluatācijas veidus, stingrākus sodus, stingrākus noteikumus cilvēku tirdzniecības apkarošanai, arī tiešsaistē, kā arī uzlabotus noteikumus par palīdzību upuriem un viņu aizsardzību. Turklāt pārskata periodā tiesisko regulējumu būtiski nostiprināja arī daudzi citi jauni ES tiesību akti un instrumenti.

Valsts līmenī dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai koordinētu un pastiprinātu cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumus, tai skaitā izmantojot jaunus vai atjauninātus valsts rīcības plānus un stratēģijas, kas veicina visaptverošu pieeju šī nozieguma apkarošanai.

Par spīti progresam tiesiskajā, politiskajā un operatīvajā satvarā ir palielinājies reģistrēto cilvēku tirdzniecības upuru skaits, un dažas no zināmajām problēmām joprojām pastāv, vienlaikus rodas jaunas problēmas, tostarp **jauni ekspluatācijas veidi**. Turklāt ir novērotas **izmaiņas tendencēs**, piemēram, darbaspēka ekspluatācijas un piespiedu noziedzības pieaugums, kas vērojams arī visā pasaulē[142], kā arī izmaiņas attiecībā uz cietušo pilsonību: lielākā daļa trešo valstu pilsoņu ir cilvēku tirdzniecības upuri. Lai sagrautu cilvēku tirgotāju uzņēmējdarbības modeli, šajā situācijā ir nekavējoties jāreaģē. **Bīstamākie noziedzīgie tīkli** ir iesaistīti cilvēku tirdzniecībā un gūst **milzīgu peļņu** no cilvēku tirdzniecības, kas bieži vien ir saistīta ar **citām noziedzīgām darbībām**. **Kriminālvajāšanu un notiesājošu spriedumu skaits joprojām ir mazs** salīdzinājumā ar aizdomās turēto skaitu, un bieži vien tiek piespriesti mazi **sodi**, jo kriminālvajāšanu veic par noziedzīgiem nodarījumiem, kas nav cilvēku tirdzniecība. Pierādījumu vākšana ir laikietilpīga un resursietilpīga, un pierādījumu pamatā bieži vien ir tikai cietušo liecības. Aizvien pieaugošā pāreja uz **tiešsaistes dimensiju** joprojām ir problēma, ko nākotnē vēl vairāk varētu saasināt mākslīgais intelekts.

ES Cilvēku tirdzniecības apkarošanas centrs atbalstīs stratēģijas un tiesību normu īstenošanu, paraugprakses apmaiņu, dialoga veicināšanu starp speciālistiem cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā un labākas izpratnes nodrošināšanu par konkrētiem jēdzieniem, definīcijām un prasībām.

Pamatojoties uz pašreizējo stratēģiju, jauna ES stratēģija cilvēku tirdzniecības apkarošanai palīdzēs risināt jaunas problēmas pēc 2025. gada. Šī jaunā stratēģija būs ES līmeņa ekvivalents valstu cilvēku tirdzniecības apkarošanas plāniem, kas saskaņā ar grozīto direktīvu dalībvalstīm jāpieņem līdz 2028. gada 15. jūlijam. ES stratēģija palīdzēs saskaņoti virzīt prioritātes no novēršanas līdz notiesāšanai, izmantojot uz cietušajiem vērstu pieeju visā ES, kopā ar partneriem ārpus ES un pasaules līmenī.

[142] 2024. gada globālais ziņojums par cilvēku tirdzniecību